

Για την ανάπτυξη μιας μακροπρόθεσμης και αειφόρου στρατηγικής διαχείρισης του περιβάλλοντος θεωρείται επιβεβλημένη και η ολοκληρωμένη διαχείριση των υγρών αποβλήτων. Στη διημερίδα που πραγματοποιήθηκε στις 14 και 15 Οκτωβρίου στο Νεοχώρι της Λίμνης Πλαστήρα από την Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας, το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, την Ένωση Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης - Αποχέτευσης και το δήμο Καρδίτσας από την πλευρά του ΤΕΕ επισημάνθηκε ιδιαίτερα, ότι η μη ολοκλήρωση των Περιφερειακών Σχεδιασμών για τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων και η έλλειψη θεσμοθετημένων χρήσεων γης επιδεινώνει το πρόβλημα.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΑΡΓΥΡΗΣ ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ

ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΤΣΑ

Επιβεβλημένη η αποκεντρωμένη διαχείριση υγρών

Η διημερίδα αποτέλεσε γεγονός πρώτης γραμμής για την περιοχή της Καρδίτσας και ευρύτερα της Θεσσαλίας με τη συμμετοχή του υφυπουργού Παιδείας κ. **Σ. Ταλιαδούρου**, του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας κ. **Φ. Γκούπα**, του Δημάρχου Καρδίτσας κ. **Χ. Τέγου**, δημάρχων και εκπροσώπων επιχειρήσεων ύδρευσης - αποχέτευσης από περιοχές όλης της Ελλάδας. Πήραν μέρος στις εργασίες ο κ. **Μ. Δρακάκης** Α' Αντιπρόεδρος ΔΕ ΤΕΕ, **Γ. Θεοδωράκης** μέλος της Δ.Ε. ΤΕΕ, **Στ. Ξαρχάκου** πρ. Μέλος Δ.Ε. ΤΕΕ. Βασική εισήγηση ανέπτυξε ο κ. **Δημήτρης Κουτρομάνος** μέλος Δ.Ε. ΤΕΕ, υπεύθυνος για θέματα Περιβάλλοντος, ενώ είχε πολύτιμη συμβολή στις εργασίες της διημερίδας το Γραφείο Περιβάλλοντος ΤΕΕ. Ο υπουργός Ανάπτυξης κ. **Δ. Σιούφας** σε γραπτό μήνυμά του τόνισε την υποστήριξη του στην πρωτοβουλία δημόσιας συζήτησης και ανταλλαγής εμπειριών μεταξύ ειδικών για την αντιμετώπιση κρίσιμων αναπτυξιακών θεμάτων.

Ευθύνες της πολιτείας

Οι εισηγητές κάλυψαν όλες τις πτυχές του προβλήματος της κατασκευής αλλά και της διαχείρισης μικρών αποκεντρωμένων συστημάτων υγρών αποβλήτων αναδεικνύοντας τη

σημασία, τις βασικές τεχνολογίες αλλά και τα βασικά προβλήματα που παρουσιάζει η αποκεντρωμένη διαχείριση υγρών αστικών αποβλήτων.

Ο **Δημήτρης Κουτρομάνος** Μέλος της Διοικούσας Επιτροπής ΤΕΕ, υπεύθυνος για θέματα Περιβάλλοντος τόνισε στη διημερίδα ότι το θέμα δεν έχει αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά από τους έχοντες την ευθύνη φορείς της Πολιτείας αναφέροντας τα θέματα διαχείρισης της ιλύος της Ψυττάλειας, την κατάσταση του ΧΥΤΑ Άνω Λιοσιών, του Κουρουπητού κλπ. ως ενδεικτικά της κατάστασης που επικρατεί. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και την ανάγκη άμεσης προσαρμογής της χώρας μας στη σχετική κοινοτική Οδηγία (91/271/ΕΚ), τα αναγκαία έργα αποχέτευσης, επεξεργασίας και διάθεσης των αστικών υγρών αποβλήτων, όπου δεν έχουν ολοκληρωθεί, ευρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο μελέτης ή κατασκευής τους. Εκτιμάται, είπε ο ίδιος, ότι μέχρι τις 31/12/2005, όλα τα αστικά κέντρα θα διαθέτουν εγκαταστάσεις δευτεροβάθμιας ή ισοδύναμης επεξεργασίας. Όμως η ολοκληρωμένη αποχετευτική κάλυψη όλων των περιοχών, ιδιαίτερα με αγωγούς βαρύτητας, που είναι υψηλού κόστους, δεν είναι εφικτή στο εγγύς μέλλον. Επίσης προβλέπεται μεγάλη η αύξη-

ση της ανάγκης για καλής ποιότητας υδατικά αποθέματα.

Βασικές επισημάνσεις

Από τις τοποθετήσεις των εισηγητών και το διάλογο που αναπτύχθηκε στη διάρκεια των εργασιών της ημερίδας επισημάνθηκε ότι η αποκεντρωμένη διαχείριση υγρών αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένων νέων τεχνολογιών (όπως φίλτρων, SBR, MBR και φυσικών συστημάτων επεξεργασίας), έχει ήδη αρχίσει και θα πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω στη χώρα μας. Ο **Γ. Τσοπάνογλου** καθηγητής του Πανεπιστημίου Καλιφόρνιας Davis U.S.A. επισημάνει ιδιαίτερα ότι τα μικρά αποκεντρωμένα συστήματα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων είναι γενικά μικρού κόστους, φιλικά στο περιβάλλον και δεν απαιτούν εξειδικευμένο προσωπικό και έχουν χαμηλή ενεργειακή κατανάλωση. Βασικές επισημάνσεις της διημερίδας είναι ακόμη ότι:

- Οι χώρες-μέλη της ΕΕ και κυρίως οι κεντρικές και οι νότιες περιοχές τους και φυσικά η χώρα μας, χαρακτηρίζονται από χρονο-χρονικές μεταβολές ατμοσφαιρικών κατακρημνίσεων, υψηλές τιμές ΕΤ, καθώς και υψηλό κόστος μεταφοράς νερού εξαιτίας του εδαφικού ανάγλυφου.

αποβλήτων

- Τα ανακυκλωμένα υγρά απόβλητα χαρακτηρίζονται από πλεονεκτήματα και άλλα οφέλη. Όμως η αποδοχή των ανακυκλωμένων υγρών αποβλήτων προϋποθέτει την άρση πιθανών κινδύνων για τη δημόσια υγεία.

- Με ορθή διαχείριση, σχεδιασμό και επαναχρησιμοποίηση εκροών των ΜΕΥΑ στις χώρες-μέλη της ΕΕ, μπορούν να αυξηθούν σημαντικά οι διαθέσιμοι υδατικοί πόροι.

- Είναι απαραίτητη η σύνταξη διαχειριστικών μελετών σε ευρύτερες περιοχές (π.χ. Ομαδοποιήσεις) για την επεξεργασία και διάθεση των λυμάτων αλλά και των παραπροϊόντων επεξεργασίας.

- Κατά το σχεδιασμό των αποκεντρωμένων ΕΕΛ θα πρέπει να λαμβάνονται όλες οι παράμετροι κόστους (κατασκευή δικτύων αποχέτευσης, δαπάνες κατασκευής και λειτουργίας των ΕΕΛ, έργα διαχείρισης παραπροϊόντων επεξεργασίας).

- Τα αποκεντρωμένα συστήματα έχουν αυξημένες πιθανότητες ένταξης στα διάφορα χρηματοδοτικά προγράμματα λόγω μικρού

κόστους κατασκευής.

- Τα αποκεντρωμένα συστήματα αποχέτευσης, επιβαρύνουν λιγότερο τον εξυπηρετούμενο κάτοικο, λόγω του μικρού κόστους κατασκευής και λειτουργίας (Υπάρχει και η άποψη ότι αυτό ίσως αποτελέσει πρόκληση και για νέα χρηματοδοτικά εργαλεία π.χ. ΣΔΙΤ).

- Είναι απαραίτητη η θέσπιση κριτηρίων ποιότητας, οδηγιών και/ή κανονισμών, τόσο στις χώρες-μέλη, όσο και σε επίπεδο ΕΕ.

Ο υφυπουργός Παιδείας κ. **Ταλιαδούρος** επισήμανε στην ομιλία του ότι στη χώρα μας παρατηρείται σημαντική καθυστέρηση στην ανάπτυξη των βασικών υποδομών και ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τη διαχείριση αποβλήτων, συμπληρώνοντας ότι η ζήτηση υδατικών αποθεμάτων θα αυξάνεται συνεχώς στο μέλλον γι' αυτό και είναι επιτακτική ανάγκη η αποκεντρωμένη διαχείριση υγρών αποβλήτων.

Ο δήμαρχος Καρδίτσας κ. **Τέγος** σημείωσε ότι οι λίμνες Πλαστήρα και Σμοκόβου που καλύπτουν στο νομό Καρδίτσας «ανταγωνιστικές» χρήσεις νερού, όπως άρδευση, ύδρευση, παραγωγή ενέργειας, τουρισμό κλπ. είναι χαρακτηριστικές περιπτώσεις εφαρμογής αποκεντρωμένων συστημάτων διαχείρισης υγρών αποβλήτων και προστασίας του περιβάλλοντος, τονίζοντας ότι το ΥΠΕΧΩΔΕ μέσω του ΕΠΠΕΡ μπορεί να προβλέψει τη χρηματοδότηση αυτών των έργων. Προέβαλλε ο ίδιος ως αίτημα της Αυτοδιοίκησης προς την πολιτεία τη θέσπιση οικολογικού ορίου της λίμνης Πλαστήρα για την προστασία των υδατικών αποθεμάτων προκειμένου να σταματήσει η υπεράντλησή τους για αρδευτικούς σκοπούς, που φέτος έφτασε τα 145 εκατομμύρια κυβικά νερού.

Ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας κ. **Γκούπας** σημείωσε ότι για την υλοποίηση έργων στον τομέα της διαχείρισης των υγρών αποβλήτων στην Περιφέρεια της Θεσσαλίας γίνονται επενδύσεις 26 εκατομμυρίων ευρώ, μέσω του ΠΕΠ και περισσότερων των 58 εκατομμυρίων ευρώ μέσω του Ταμείου Συνοχής για την κατασκευή βιολογικών καθαρισμών, δικτύων αποχέτευσης, εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων. Ο ίδιος πρόσθεσε ότι υπάρχει και υλοποιείται περιφερειακό σχέδιο διαχείρισης των στερεών αποβλήτων και η

σταδιακή αποκατάσταση των χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης των απορριμμάτων.

Διαχείριση υγρών αποβλήτων

Στους μικρούς και απομακρυσμένους οικισμούς αναδεικνύεται η αναγκαιότητα των αποκεντρωμένων συστημάτων επεξεργασίας στη διαχείριση των υγρών αποβλήτων, δηλαδή η ανάγκη της κατασκευής, τοπικά, των αναγκαίων έργων συλλογής, επεξεργασίας, διάθεσης ή και επαναχρησιμοποίησης των επεξεργασμένων εκροών, έργων που θα εντάσσονται στο περιβάλλον και θα βασίζονται -κατά το δυνατόν- σε τεχνολογίες χαμηλού κόστους κατασκευής, αλλά και λειτουργίας.

Η «διαχείριση των υγρών αποβλήτων με αποκεντρωμένα συστήματα επεξεργασίας» είναι επιβεβλημένη, τόνισε σχετικά ο κ. **Κουτρομάνος** μέλος της Δ.Ε. του ΤΕΕ και ενδεικτικά συμπλήρωσε ότι: Οι κανονισμοί για τη διάθεση επεξεργασμένων εκροών στους υδατικούς αποδέκτες γίνονται ολοένα και πιο αυστηροί. Τα εγκατεστημένα συστήματα δεν έχουν πάντοτε ικανοποιητική απόδοση και αστοχούν. Το κόστος της επέκτασης των υπάρχουσών μονάδων συλλογής και επεξεργασίας υγρών αποβλήτων υπερβαίνει, κατά κανόνα, τις οικονομικές δυνατότητες του Δήμου. Υπάρχουν πολλοί οικισμοί σε απομακρυσμένη θέση σε σχέση με τα υφιστάμενα αποχετευτικά δίκτυα, καθώς και πολλοί μικροί και απομακρυσμένοι μεταξύ τους οικισμοί. Επίσης παρατηρείται σημαντικό και αυξανόμενο έλλειμμα σε αρδευτικό νερό.

Κανονιστικό πλαίσιο

Η Οδηγία του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1991 σχετικά με την επεξεργασία των αστικών λυμάτων συνιστά ένα από τα βασικά τμήματα της περιβαλλοντικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατ' επέκταση της χώρας μας ως κράτους - μέλους της. Μία από τις κύριες διατάξεις αυτού του κειμένου είναι η υποχρέωση των οικισμών να εγκαταστήσουν ένα σύστημα συλλογής λυμάτων που πρέπει να συνδυάζεται με ένα σύστημα επεξεργασίας λυμάτων. Η τήρηση αυτών των υποχρεώσεων γίνεται σταδιακά. Σε ό,τι αφορά τη λήξη του 2005, ➤

Γιώργος Παδουβάς
Πολιτικός Μηχανικός Ε.Μ.Π.
τηλ.: 210 9627308 - κιν.: 697 8118685
fax: 210 9649332, e-mail: gpado@tee.gr

ΕΙΔΙΚΑ ΕΡΓΑ
- GUNITE
- ΣΥΡΜΑΤΟΚΟΠΗ
- ΑΔΙΑΤΑΡΑΚΤΗ ΚΟΠΗ
- ΕΝΕΜΑΤΑ

η οδηγία υποχρεώνει τους οικισμούς των 2.000 μέχρι 10.000 Ισοδύναμο Κατοίκων, που απορρίπτουν τα λύματά τους σε ευαίσθητες ζώνες και μέχρι 15.000 Ισοδύναμο Κατοίκων, γι' αυτές που δεν απορρίπτουν τα λύματά τους σε ευαίσθητες ζώνες, να εισάγουν ένα σύστημα συλλογής και δευτερογενούς επεξεργασίας ή ένα προσαρμοσμένο σύστημα συλλογής και επεξεργασίας. Η υποχρέωση εγκατάστασης συστήματος επεξεργασίας λυμάτων δεν περιορίζεται στους οικισμούς που υπερβαίνουν τους 2.000 ΙΚ. Διευκρινίζεται στην οδηγία ότι πρέπει επίσης, πριν από την 31η Δεκεμβρίου 2005, να υποστούν κατάλληλη επεξεργασία και τα λύματα των οικισμών που διαθέτουν αποχετευτικό σύστημα. Όμως όταν η εγκατάσταση ενός συστήματος συλλογής δεν δικαιολογείται είτε επειδή δεν παρουσιάζει ενδιαφέρον για το περιβάλλον είτε γιατί το κόστος είναι υπερβολικό, η Οδηγία επιτρέπει την κατασκευή μεμονωμένων συστημάτων επεξεργασίας ή άλλων κατάλληλων συστημάτων που εξασφαλίζουν το ίδιο επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος.

Αστικά απορρίμματα

Σε φαινόμενα στρεβλής επίκλησης του περιβάλλοντος, που εκφράζονται -για παράδειγμα- με πλήρη άρνηση στην αποδοχή δημιουργίας οργανωμένου ΧΥΤΑ στα διοικητικά όρια δήμων, την ίδια στιγμή που οι κάτοικοι αποδέχονται σιωπηρά την ύπαρξη ανεξέλεγκτων χώρων διάθεσης, οι οποίοι αποτελούν μόνιμες εστίες μόλυνσης με επιπτώσεις στη δημόσια υγεία και το περιβάλλον (ατμόσφαιρα, υπόγεια νερά) ενώ προσβάλλουν βάνουσα το τοπίο αναφέρθηκε ειδικότερα ο κ. Κουτρομάνος τονίζοντας ότι αιχμή του δόρατος, λόγω των ποσοτήτων και της διασποράς τους, αποτελούν τα αστικά απορρίμματα.

Αστοχίες στη διαχείρισή τους έχουν κοστίσει υψηλά πρόστιμα μαζί με τη συνακόλουθη δυσφήμιση της χώρας μας που βρίθει Χώρων

Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ). Σύμφωνα με πρόσφατη καταγραφή του ΥΠΕΧΩΔΕ (δόθηκε στη δημοσιότητα στις 25 Μαΐου 2005) υπάρχουν 1.173 ανενεργοί ΧΑΔΑ που χρήζουν αποκατάστασης και 1.453 ενεργοί που χρήζουν διακοπής και αποκατάστασης.

Λόγω της μη υλοποίησης του Εθνικού Σχεδιασμού και των Περιφερειακών Σχεδιασμών

βαση του ΤΕΕ στα περιβαλλοντικά δρώμενα, αφιερώνει σε κάθε διοργάνωση σημαντικό κομμάτι στο επίμαχο θέμα και σε συνεργασία με την Αυτοδιοίκηση διαμορφώνει ένα φόρουμ προβολής και διαλόγου με στόχο την προώθηση λύσεων. Τέλος, τον περασμένο Ιούλιο με πρωτοβουλία του ΤΕΕ πραγματοποιήθηκε σύσκεψη με τους αρμόδιους φορείς (Υπουργεία, ΚΕΔΚΕ, ΠΟΕ ΟΤΑ κλπ.) με θέμα τη

-όπου αυτοί υπάρχουν- για τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων, επαπειλούνται απεντάξεις έργων από χρηματοδοτήσεις π.χ. του Ταμείου Συνοχής αλλά και άλλων προγραμμάτων. Σε αυτή την περίπτωση τα αντίστοιχα έργα θα πρέπει να χρηματοδοτηθούν από τον κρατικό προϋπολογισμό προκειμένου να ολοκληρωθούν, ιδίως αν αυτά έχουν προχωρήσει.

Συμβολή του ΤΕΕ

Το ΤΕΕ διαχρονικά και σε συνεργασία με τους αρμόδιους για το θέμα φορείς (ΥΠΕΧΩΔΕ, ΚΕΔΚΕ, ΤΕΔΚΝΑ, ΠΟΕ-ΟΤΑ, ΕΕΤΑΑ κ.ά.), έχει συμβάλει στην προσπάθεια διαμόρφωσης μιας συναντίληψης για το θέμα της διαχείρισης των απορριμμάτων με τη βοήθεια συνεδρίων, εκδηλώσεων, εκδόσεων. Εξάλλου η διεθνής έκθεση-συνέδριο HELECO, που αποτελεί τη σταθερή και ολοκληρωμένη παρέμ-

«Διαχείριση των στερεών αποβλήτων», όπου επιβεβαιώθηκε η ανάγκη να προχωρήσει άμεσα η εφαρμογή του Εθνικού Σχεδιασμού και η άμεση ολοκλήρωση και εφαρμογή των Περιφερειακών Σχεδιασμών με βασικούς στόχους: την εξάλειψη του φαινομένου της ανεξέλεγκτης διάθεσης με την παύση λειτουργίας των ΧΑΔΑ σε συνδυασμό με έργα αποκατάστασής τους, τη δημιουργία δικτύων ΣΜΑ, την κάλυψη του συνόλου της χώρας με σύγχρονες και ολοκληρωμένες εγκαταστάσεις τελικής διάθεσης αποβλήτων, την προώθηση προγραμμάτων διαλογής στην πηγή, τη μείωση του όγκου των αποβλήτων, τη σταδιακή μείωση της ποσότητας των βιοαποικοδομήσιμων υλικών, τη θέσπιση κινήτρων και αντικινήτρων για πρόληψη της παραγωγής στερεών αποβλήτων κλπ.

15ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑΤΟΣ

Περιλήψεις εισηγήσεων έως 15 Δεκεμβρίου 2005

Παράταση της προθεσμίας υποβολής των περιλήψεων όσων επιθυμούν να κάνουν εισηγήσεις στο 15ο Συνέδριο Σκυροδέματος, που οργανώνει το Ελληνικό Τμήμα Σκυροδέματος του ΤΕΕ σε συνεργασία με το Επιστημονικό και Τεχνικό Επιμελητήριο Κύπρου (ΕΤΕΚ) στην Αλεξανδρούπολη (**18-20 Οκτωβρίου 2006**), αποφάσισε η Οργανωτική Επιτροπή.

Υπενθυμίζουμε ότι τα θέματα που θα αναπτυχθούν κατά τη διάρκεια του συνεδρίου είναι:

- Ανάλυση κατασκευών - Διαστασιολόγηση
- Συμπεριφορά κατασκευών σε ακραίες συνθήκες
- Έλεγχος και παρακολούθηση κατασκευών
- Έλεγχος - Ενισχύσεις - Επισκευές - Σύνθετα υλικά
- Εκτοξευόμενο σκυρόδεμα
- Τεχνολογία σκυροδέματος

- α) Σκυροδέματα ειδικών απαιτήσεων
- β) Ανθεκτικότητα
- γ) Νέα τσιμέντα
- δ) Πρόσθετα - βοηθητικά υλικά
- ε) Σήμα ποιότητας ετοιμού σκυροδέματος
- Σκυρόδεμα και περιβάλλον
- α) Σχεδιασμός κατασκευών - περιβάλλον
- β) Ανακύκλωση σκυροδέματος
- Σύμμικτες κατασκευές
- Προκατασκευή
- Κανονισμοί - Πρότυπα
- Παρουσίαση σημαντικών έργων

Οι περιλήψεις θα πρέπει να αποσταλούν ηλεκτρονικά στο Τμήμα Διεθνών Σχέσεων και Συνεδρίων του ΤΕΕ (intrel@central.tee.gr).

Πληροφορίες: 210-3291.351-2, 210-3291.362.

Υπεύθυνος για την οργάνωση και συντονιστής του συνεδρίου είναι ο Γενικός Γραμματέας του ΤΕΕ **Θεόδωρος Δραγκιώτης**.

Κατά τις ημέρες του συνεδρίου θα λειτουργεί στον προθάλαμο της αίθουσας των συνεδριάσεων έκθεση δομικών τεχνικών βιβλίων και υπολογιστών.

Μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής Ειδικότητας Χημικών Μηχανικών

Το Προεδρείο της Αντιπροσωπείας του ΤΕΕ έχοντας υπόψη:

(1) Ότι το Μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής Ειδικότητας Χημικών Μηχανικών κ.

τών Μελών Οργάνων του ΤΕΕ.

(4) Ότι ο αμέσως επόμενος σε σειρά επιτυχίας υποψήφιος του ιδίου συνδυασμού με τον οποίο εκλέχθηκε ο συνάδελφος Πέτρος Σαμαράς είναι ο Γεώργιος Μπούμπουκας ο οποίος απεβίωσε.

Αποφασίζει την αντικατάσταση του παραιτηθέντος συναδέλφου Πέτρου Σαμαρά με τη συνάδελφο **Μαρία Μανδάρκα - Γεραλή** που είναι η αμέσως επόμενη σε σειρά επιτυχίας υποψήφια του ιδίου συνδυασμού με τον οποίο είχε εκλεγεί ο συνάδελφος Πέτρος Σαμαράς.

Μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής Ειδικότητας Ηλεκτρονικών Μηχανικών

Το Προεδρείο της Αντιπροσωπείας του ΤΕΕ έχοντας υπόψη:

1) Ότι το Μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής Ειδικότητας Ηλεκτρονικών Μηχανικών κ. Παντελής Λάμπρου, υπέβαλε την παραιτήσή του προς το Προεδρείο της Αντι-

προσωπείας του ΤΕΕ, με την από 4/10/2005 (αρ. πρωτ. ΤΕΕ 26923/4/10/2005) αίτησή του.

2) Τις διατάξεις του άρθρου 2 του Κανονισμού Λειτουργίας της Αντιπροσωπείας του ΤΕΕ, όπως εγκρίθηκε με τις υπ' αριθμ. Δ16/02/231/Γ/14.88 και Δ16γ/07/795/11.12.90 αποφάσεις του υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

3) Τα τελικά αποτελέσματα των εκλογών της 30ής.11.2003 για την ανάδειξη αιρετών Μελών Οργάνων του ΤΕΕ.

4) Ότι ο αμέσως επόμενος σε σειρά επιτυχίας υποψήφιος του ιδίου συνδυασμού με τον οποίο εκλέχθηκε ο συνάδελφος Παντελής Λάμπρου είναι ο Απόστολος Χατζημανικάκης.

Αποφασίζει την αντικατάσταση του παραιτηθέντος συναδέλφου Παντελή Λάμπρου με το συνάδελφο **Απόστολο Χατζημανικάκη** που είναι ο αμέσως επόμενος σε σειρά επιτυχίας υποψήφιος του ιδίου συνδυασμού με τον οποίο είχε εκλεγεί ο συνάδελφος Παντελής Λάμπρου.

Πράξεις αντικατάστασης

Πέτρος Σαμαράς, υπέβαλε την παραίτησή του προς το Προεδρείο της Αντιπροσωπείας του ΤΕΕ, με την από 22/6/2005 (αρ. πρωτ. ΤΕΕ 17348/23/6/2005) αίτησή του.

(2) Τις διατάξεις του άρθρου 2 του Κανονισμού Λειτουργίας της Αντιπροσωπείας του ΤΕΕ, όπως εγκρίθηκε με τις υπ' αριθμ. Δ16/02/231/Γ/14.88 και Δ16γ/07/795/11.12.90 αποφάσεις του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων,

(3) Τα τελικά αποτελέσματα των εκλογών της 30ής.11.2003 για την ανάδειξη αιρε-

ΑΔΙΑΤΑΡΑΚΤΗ ΚΟΠΗ ΜΠΕΤΟΝ ΝΙΚΗΤΑΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ

✓ χωρίς σκόνη - θόρυβο Σπάρτης 26, Καλλιθέα τηλ.: 2109577707-8, ΠΑΤΡΑ τηλ.: 2610330897

GUNITE - ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ - ΑΝΘΡΑΚΟΝΗΜΑΤΑ - ΡΗΤΙΝΕΣ - ΤΣΙΜΕΝΤΕΝΕΣΕΙΣ

ΠΟΛ. ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ

e-mail: info@texniki-prooptiki.gr

web-site: www.texniki-prooptiki.gr

κιν.: 6932464330

Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε, ο Συνήγορος του Πολίτη, δυνάμει των άρθρων 3 & 4 ν. 3094/2003, διερευνά την υπ' αρ. πρωτ. 11887/22.07.2005 αναφορά, από την οποία προκύπτουν τα εξής:

Ο Πρόεδρος του Ισραήλ στην Ελλάδα αναφέρει ότι στα τεύχη της 21ης Φεβρουαρίου 2005 και της 21ης Μαρτίου 2005 του «Ενημερωτικού Δελτίου» του ΤΕΕ δημοσιεύεται παρουσίαση του έργου «Τα Πρωτόκολλα των Σοφών της Σιών», συνοδευόμενη από παράθεση πληροφοριών περί των περιεχομένων στο εν λόγω βιβλίο, με στόχο την πρόκληση αντισημιτικής μισαλλοδοξίας. Στο ίδιο κείμενο, ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε ιδίους όμους να χαρακτηρίζεται ως «κύριος εχθρός» του ελληνικού έθνους ο «σιωνισμός» (αλλά και ο λαός του Ισραήλ, τα πολιτικά κόμματα του οποίου εμφανίζονται να δηλώνουν «ότι ο μόνος βασικός εχθρός τους είναι ο Ελληνισμός»). Το κείμενο αυτό είναι προσβάσιμο στην ιστοσελίδα «www.mteett.tee.gr» του ΤΕΕ.

Σε επιστολή την οποία σας απέστειλε ο Πρόεδρος, προκειμένου να επισημάνει τον κίνδυνο πρόκλησης αντισημιτικού μίσους από τα εν λόγω κείμενα, απαντήσατε (έγγραφο 13448/20.05.2005) ότι: «*Το ΤΕΕ καταδικάζει χωρίς δισταγμό, χωρίς καμία επιφύλαξη, κάθε δημοσίευμα, οπουδήποτε καταχωρισμένο, με το οποίο προτρέπονται οι πολίτες σε πράξεις ή ενέργειες που μπορούν να προκαλέσουν διακρίσεις, μίσος ή βία κατά προσώπων ή ομάδων προσώπων από μόνο το λόγο της φυλετικής ή εθνικής καταγωγής τους ή από το λόγο των θρησκευτικών πεποιθήσεών τους*». Ωστόσο, γνωστοποιήσατε επίσης στον ίδιο ότι: «*α. Το ΤΕΕ αποτελεί νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου που έχει οργανωθεί από το νόμο με αντιπροσωπευτικό σύστημα, β. στο πλαίσιο του ΤΕΕ λειτουργούν παρατάξεις οι οποίες έχουν συσταθεί ελεύθερα και δρουν χωρίς τα όργανα του ΤΕΕ να έχουν νόμιμο δικαίωμα άσκησης εποπτείας, γ. το Ενημερωτικό Δελτίο του ΤΕΕ, κατά μακρά πάγια πρακτική, φιλοξενεί σε ειδικά προς τούτο καθορισμένες σελίδες του τις απόψεις των πιο πάνω παρατάξεων, οι οποίες δημοσιεύονται αυτούσιες και χωρίς προηγούμενο έλεγχο, επί της ουσίας, των περιεχομένων τους, δ. για το λόγο αυτόν, το ΤΕΕ μεριμνά ώστε στις σχετικές σελίδες να αναφέρεται ευκρινώς ότι οι εκεί δημοσιευόμενες απόψεις δεν εκφράζουν αντιλήψεις των οργάνων του*».

1. Οι παρατηρήσεις μας, στις παραγράφους που ακολουθούν, αναφέρονται κυρίως σε διαδικαστικό ζήτημα, δηλαδή στα δικά σας απαντητικά επιχειρήματα επί της ευθύνης και αρμοδιότητας του ΤΕΕ.

Τούτο, ωστόσο, δεν σημαίνει ότι ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί επουσιώδες το ζήτημα ου-

σίας των επίμαχων δημοσιευμάτων ή αποφεύγει ν' αντικρούσει το περιεχόμενό τους. Αντίθετα μάλιστα, η παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη παρίσταται νοητή ακριβώς ενόψει και εξαιτίας του περιεχομένου των δημοσιευθέντων, καθόσον εκείνο δεν περιορίζεται σε κριτική, με επιχειρήματα διεθνούς δικαίου ή και πολιτικά, επί πράξεων ενός άλλου κράτους, αλλά επεκτείνεται σε χαρακτηριστικές γενικεύσεις που αφορούν το κατονομαζόμενο έθνος, σε νομοτελειακές (περί αιώνων εχθρών) ερμηνείες της ιστορίας και σε αμφισβήτηση της νομιμοφροσύνης ετερόδοξων συμπολιτών μας (των οποίων το αντιπροσωπευτικό όργανο αποκαλείται «Σιωνιστική Ομοσπονδία Ελλάδος») απέναντι στην εθνική και κοινωνική ενότητα. Αυτή η χορεία των επίμαχων εδαφίων παραπέμπει σε νοστοπία και ορολογία οι οποίες δεν αποστερούν μεν τα σχετικά κείμενα από τη συνταγματική προστασία της ελευθερίας του λόγου, πλην όμως, όπως θα καταδειχθεί παρακάτω, θέτουν αυτά υπό έλεγχο ως προς τη συμβατότητά τους προς το άρθρο 2 παρ. 2 του Συντάγματος, εφόσον εκπορεύονται υπό (ή με τη μεσολάβηση) Δημόσιας Αρχής.

2. Σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 1 του Συντάγματος, «*καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και διά του τύπου τους στοχασμούς του τηρώντας τους νόμους του Κράτους*». Σε ό,τι αφορά, λοιπόν, τους απλούς πολίτες, η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί ένα συνταγματικώς κατοχυρωμένο δικαίωμα, το οποίο στο πλαίσιο μιας φιλελεύθερης δημοκρατίας χαιρεί αυξημένης προστασίας. Ιδιαίτερα ο πολιτικός λόγος προστατεύεται τόσο ως εγγύηση της προσωπικής αυτονομίας και ελευθερίας έκφρασης, όσο και ως προϋπόθεση για τη λειτουργία κάθε δημοκρατικού πολιτεύματος.

Επομένως, οι προβλεπόμενοι από την προαναφερθείσα συνταγματική διάταξη περιορισμοί του δικαιώματος αυτού πρέπει να ερμηνεύονται στενά και η ελευθερία της έκφρασης να προστατεύεται, ακόμη και όταν το περιεχόμενο των απόψεων αυτό καθ' αυτό αντίκειται σε συντα-

Ένα ζήτημα εξόχως λεπτό, πλην, όμως, σημαντικό, θίγει ο βοηθός Συνηγόρου του Πολίτη Ανδρέας Τάκης με την επιστολή που έστειλε πριν λίγες ημέρες στον Πρόεδρο του ΤΕΕ Γιάννη Αλαβάνο.

Αφορμή ορισμένα - και συγκεκριμένα - δημοσιεύματα παράταξης, που ως προς το περιεχόμενο και το ύφος, όπως επισημαίνει, ξεφεύγουν από τα όρια της κριτικής ή της διατύπωσης απόψεων που κινούνται εντός του συνταγματικού πλαισίου και για τα οποία το ΤΕΕ δε θα έπρεπε να διαθέτει τα απαραίτητα υλικά μέσα για τη διακίνηση-δημοσιοποίησή τους. Όπως, επίσης, προσθέτει, δε θα έπρεπε ο φορέας να τηρεί στάση παθητικής

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ

Το ΤΕΕ, οι δημοσιεύσεις και οι υποδείξεις του

ματικές αξιολογήσεις (με εξαίρεση, βέβαια, την ακραία περίπτωση που ο επίμαχος λόγος εκτρέπεται σε παρακίνηση για έγκομες ενέργειες). Άλλωστε, ο δημόσιος διάλογος και η ουσιαστική αντιπαράθεση των απόψεων αποτελούν το καλύτερο μέσο αντίκρουσης ανακριβών απόψεων.

3. Το ΤΕΕ, ωστόσο, ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου συσταθέν για την οργάνωση του επαγγέλματος των μηχανικών αλλά και για την παροχή τεχνικών συμβουλών στην κυβέρνηση, είναι φορέας δημόσιας εξουσίας και δεσμεύεται από την αρχή της νομιμότητας. Τούτο συνεπάγεται ότι φέρει αυξημένη ευθύνη ως προς τις απόψεις τις οποίες το ίδιο εκφράζει, ενόψει του συνταγματικώς κατοχυρωμένου (άρθρο 2 παρ. 2) σκοπού του ελληνικού κράτους να «*επιδιώκει την εμπεδωση της ειρήνης, της δικαιοσύνης, καθώς και την ανάπτυξη των φιλικών σχέσεων μεταξύ των λαών και των κρατών*». Είναι, συνεπώς, σε σχέση με τις ανωτέρω επίμαχες απόψεις, αναγκαία η διάκριση και διευκρίνιση ως προς το αν και πότε αυτές εκφράζονται αφενός από απλούς πολίτες ή από συνδικαλιστικές παρατάξεις που αναπτύσσουν δράση προκειμένου να εκλεγούν στα όργανα διοίκησης του ΤΕΕ, αφετέρου από φορείς δημόσιας εξουσίας. Στην πρώτη περίπτωση οι απόψεις αυτές πρέπει να είναι ανεκτές ως υπαγόμενες στην συνταγματικά κατοχυρωμένη ελευθερία έκφρασής τους έναντι κρατικών περιορισμών ως προς την ουσία τους, στη δεύτερη περίπτωση όμως δεν είναι άνευ άλλου τινός ανεκτές. Ο επίσημος λόγος της διοίκησης του ΤΕΕ επιβάλλεται να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός ως προς τη διατύπωση απόψεων, οι οποίες αντιβαίνουν σε συνταγματικές αξιο-

ουδετερότητας. Λόγω του θέματος και του ευνόητου μείζονος ενδιαφέροντος που παρουσιάζει, δημοσιεύουμε το πλήρες κείμενο της επιστολής. Με μια (απαραίτητη κατά τη γνώμη μας) επισήμανση: Τα συγκεκριμένα δημοσιεύματα και απόψεις, στα οποία αναφέρεται η επιστολή του Συνηγόρου του Πολίτη, έχουν καταδικαστεί -δίχως δισταγμό και χωρίς καμιά επιφύλαξη- τόσο από τη ΔΕ του ΤΕΕ, όσο και από τους υπευθύνους έκδοσης του περιοδικού (βλέπε ΕΔ 6.6.2005 σελ. 8 και 14). Για το ίδιο θέμα υπήρξε συνάντηση του Συνηγόρου του Πολίτη του κ. Καμίνη με τον πρόεδρο του ΤΕΕ στο ΤΕΕ. Η απάντηση του ΤΕΕ θα δημοσιευτεί στο επόμενο Ε.Δ.

ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

στο ΕΔ και το Internet Συνηγόρου του Πολίτη

λογήσεις, όπως για παράδειγμα εκείνες οι οποίες καλλιεργούν εχθρότητα ή έχουν μισαλλόδοξο περιεχόμενο. Στην προκειμένη περίπτωση, βέβαια, οι επίμαχες απόψεις δεν εκφράζονται από το ΤΕΕ, αυτό όμως έχει αναλάβει τη διευκόλυνση της διάδοσής τους, παρέχοντας τα απαραίτητα υλικά μέσα.

4. Ενώ, όπως αναπτύχθηκε πιο πάνω, θα μπορούσε να γίνει ανεκτή η δημοσίευση μισαλλόδοξων κατά περιεχόμενο απόψεων σε έντυπα ανήκοντα αποκλειστικά στις παρατάξεις που ανταγωνίζονται για να αναλάβουν τη διοίκηση φορέα δημόσιας εξουσίας, είναι διαφορετική η περίπτωση εκείνη κατά την οποία το κράτος παρέχει τα μέσα για άσκηση δικαιώματος. Στην ειδική αυτή περίπτωση πρέπει να ικανοποιηθούν ταυτοχρόνως δύο συνταγματικοί σκοποί, αφενός η προστασία της ελευθερίας της έκφρασης των πολιτών, αφετέρου η δέσμευση του κράτους από τον προαναφερθέντα συνταγματικό (άρθρο 2 παρ. 2) σκοπό, να επιδιώκει «εμπέδωση της ειρήνης» και «ανάπτυξη των φιλικών σχέσεων μεταξύ των λαών και των κρατών». Οι φορείς δημόσιας εξουσίας δεν επιτρέπεται εν προκειμένω να διατηρούν σε κάθε περίπτωση πλήρη ουδετερότητα ως προς τη διάτυπωση μισαλλόδοξων κατά περιεχόμενο απόψεων. Παράλληλα βεβαίως, δεν νομιμοποιούνται να

ματικών σκοπών. Ειδικότερα, ακόμη και αν ο φορέας δημόσιας εξουσίας δεν επιτρέπεται να λογοκρίνει τις μισαλλόδοξες εκείνες απόψεις που αποκτούν δημοσιότητα χρησιμοποιώντας μέσα τα οποία ο ίδιος φορέας διέθεσε, οφείλει, πάντως, οπωσδήποτε να αποστεί από μιά στάση παθητικής ουδετερότητας και να λάβει ρητή, σαφή και δημόσια θέση επί των απόψεων αυτών.

5. Προς τις ανωτέρω υποχρεώσεις δεν φαίνεται να ανταποκρίνεται η συνοδεία των ως άνω δημοσιευόμενων απόψεων, στο επίσημο δελτίο ενημέρωσης ενός φορέα δημόσιας εξουσίας, από μόνη τη μνεία ότι «οι εκεί δημοσιευόμενες απόψεις δεν εκφράζουν αντιλήψεις των οργάνων του». Πρόκειται για δήλωση η οποία απλώς επαναλαμβάνει το αυτονόητο, αφού στα όργανα του ΤΕΕ εκπροσωπούνται κατά κανόνα περισσότερες παρατάξεις με ποικίλες και συχνά αντίθετες θέσεις και απόψεις. Την ίδια στάση παθητικής ουδετερότητας αποδίδει και η ανάρτηση των εν λόγω κειμένων στην ιστοσελίδα του ΤΕΕ, χωρίς εκείνο να λαμβάνει επίσημα θέση επί αυτού. Ακόμη και αν η κρίσιμη ιστοσελίδα <www.mteeetf.tee.gr> έχει παραχωρηθεί από το ΤΕΕ σε συγκεκριμένη παράταξη, η οποία είναι ελεύθερη να εκφράζει τις απόψεις της για ζητήματα που αφορούν τη διεθνή πραγματικότητα, ο βασικός ιστότοπος, ο οποίος

φθάσουν έως του σημείου της κατάργησης της άσκησης του ατομικού δικαιώματος.

Προκειμένου να ικανοποιήσει ταυτόχρονα και τα δύο αυτά καθήκοντα, ένας φορέας δημόσιας εξουσίας υποχρεούται, βάσει της αρχής της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 Συντάγματος), να στραφεί προς λύσεις εύλογες μεν ως προς το περιοριστικό τους περιεχόμενο, εναρμονιστικές δε ως προς τη σύμμετρη ικανοποίηση των συντα-

παρέχει πρόσβαση στη σελίδα της συγκεκριμένης παράταξης, δεν παύει ν' ανήκει στο ίδιο το ΤΕΕ Μόνη η προέλευση του συγκεκριμένου ιστότοπου από ελληνική δημόσια αρχή αρκεί για την εφαρμογή σ' αυτόν των ελληνικών συνταγματικών κανόνων, πολλώ μάλλον όταν πρόκειται για το διεθνούς πρόσβασης forum του Διαδικτύου, ένα μέσο έκφρασης με τόσον ευρύ αντίκτυπο, ώστε ενδεχόμενες καταχρήσεις αυτού να γεννούν έννομη ευθύνη του φορέα, στου οποίου τη σφαίρα άμεσης επιρροής ανήκει. Ως ενδεικνυόμενο μέσο για την ταυτόχρονη ικανοποίηση των δύο εξίσου σημαντικών συνταγματικών στόχων, θα μπορούσε, πιθανώς, να προταθεί η ταυτόχρονη καταχώριση, τόσο στο έντυπο δελτίο ενημέρωσης όσο και στην ιστοσελίδα, ανακοίνωσης με την οποία το ίδιο το ΤΕΕ θα λαμβάνει σαφή θέση επί των συγκεκριμένων εκφραζόμενων απόψεων.

Σε ό,τι, συνεπώς, αφορά τον ισχυρισμό του ΤΕΕ περί έλλειψης αρμοδιότητας των οργάνων του ν' ασκούν εποπτεία επί των παρατάξεων και επί της ουσίας των απόψεων που αυτές εκφράζουν, ο Συνήγορος του Πολίτη παρατηρεί ότι το ΤΕΕ φέρει σε κάθε περίπτωση ευθύνη για την ύλη που δημοσιεύεται στο «Ενημερωτικό Δελτίο» του, ανεξάρτητα από την προέλευση αυτής. Τούτο πρακτικά σημαίνει ότι δεν αρκεί η απλή επισήμανση, πως οι εκεί δημοσιευόμενες απόψεις δεν εκφράζουν αντιλήψεις του ΤΕΕ, αλλ' απαιτείται αποτίμηση αυτών, τουλάχιστον όταν πρόκειται για ακραία ενδεχόμενα όπως η βλάβη δικαιωμάτων τρίτων προσώπων ή η παρακίνηση μισαλλοδοξίας. Η αποτίμηση αυτή δεν αποτελεί φήμωση των εν λόγω απόψεων, παρά μόνο θέτει τους ιδιώτες διακινητές αυτών προ των ευθυνών τους και πιστοποιεί την προσήλωση του κράτους στους συνταγματικούς του σκοπούς.

Ενόψει των ανωτέρω, παρακαλώ κατ' αρχήν μεν να απαντήσετε αιτιολογημένα και επί της ουσίας σε όποιον έχει απευθυνθεί σε σας εκδηλώνοντας εύλογο ενδιαφέρον, εν συνεχεία δε να ενημερώσετε το Συνήγορο του Πολίτη για τις απόψεις, προθέσεις και ενέργειές σας σχετικά με το θέμα. Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συνεργασία.

Με τιμή,

Ανδρέας Τάκης

Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη

ΑΔΙΑΤΑΡΑΚΤΗ
χωρίς ρύπους και σκόνη

διαμαντοκοπή, ειδικές κοπές
Τηλ.: 2109951641-3 **X. KOKKINOS**
ΔΙΠΛΩΜ. ΠΟΛ. ΜΗΧ. Ε.Μ.Π.